

Študovať so zdravotným postihnutím v Maďarsku sa dá - dá - dá

Odpusťte mi túto narážku na reklamu pred speváckou supershow, ale myslím to vážne: študovať v Budapešti (ale aj iných mestách Európy) so zdravotným postihnutím nie je nič nemožné.

Jednou z možností, ako naberať skúsenosti v zahraničí, sú študijné pobyty v rámci programu Erasmus. Erasmus má mnoho výhod: umožňuje stráviť isté obdobie vášho štúdia (zväčša 1 - 2 semestre) na univerzite v zahraničí, spoznať inú krajinu, zlepšiť znalosti cudzieho jazyka. Program je výhodný aj finančne, pokrýva väčšiu časť nákladov spojených so štúdiom v zahraničí. V neposlednom rade sa očakáva, že tí, ktorí študovali aj v zahraničí, by mali mať vyššie šance aj pri hľadaní zamestnania.

Napriek tomu sa do tohto programu zapája len malé množstvo študentov so zdravotným postihnutím, a to tak vzhľadom k ostatným študentom, ako aj v rámci tejto skupiny študentov. Preto sa organizácia siete univerzít v hlavných mestách UNICA, ako aj sieť Erasmus študentov ESN, rozhodli zrealizovať projekt nazvaný Exchangeability, v rámci ktorého chcú zvýšiť účasť týchto študentov na zahraničných študijných pobytoch. Myšlienka projektu je jednoduchá: skupina študentov so zdravotným postihnutím z jednej krajiny spolu s koordinátorom pre zdravotne postihnutých navštívi univerzitu v inej krajine zapojenej do projektu, kde sa stretne s tamojšími študentmi a oboznámi sa s tým, ako je univerzita pripravená prijímať študentov so zdravotným postihnutím. Inými slovami, do akej miery sú napríklad fakulty prístupné pre ľudí s telesným postihnutím, ktorí sa pohybujú na vozíku, alebo či sa na univerzite nachádza podporné centrum, kde vám pomôžu so spracovaním študijnej literatúry. A teda, či sa tam ako študenti so zdravotným postihnutím môžete bez obáv vybrať za vzdelávacím dobrodružstvom.

Nedávno Univerzitu Komenského v Bratislave navštívila skupina z Estónska a koncom marca sa zase slovenská skupina vybrala na dvojdňovú návštevu ELTE univerzity v Budapešti. Bolo nás šesť, z toho traja študenti so

zdravotným postihnutím: telesne postihnutý paralympionik Robo, nevidiaci Matej, ktorý študuje prekladateľstvo, kombináciu angličtina a švédčina (ani jeden z nich sa na Erasme zatiaľ nezúčastnil) a ja, v súčasnosti doktorandka, ktorá už mám Erasmus pobyt za sebou a všetkým ho veľmi odporúčam.

Jedným z prvých a veľkých obohatení pre mňa bolo, že sa na návšteve zúčastňujeme spolu s Robom, ktorý sa pohybuje na vozíku. Tak sme už pred začiatkom cesty museli vyriešiť, ako sa dostane na nástupište a ako nastúpi do vlaku. Môžeme niekoho požiadať, aby bol vlak pristavený hneď k prvému nástupištiu, kde netreba prechádzať podchodom? Alebo pôjde cez koľajnice s asistenciou železničnej polície? Treba vopred nahlásiť, že bude cestovať, aby preňho spojzdrnili nástupnú plošinu? Musím sa priznať, že sú to pre mňa úplne nové veci, ktoré ma fascinujú a dokážem sa pýtať skoro tak veľa "hlúpych" otázok, koľko sa mňa pýtajú vidiaci napríklad o tom, ako sa to vlastne učím. Dokonca mám aj sklony k veľkému obdivu - za vynaliezavosť v každodenných situáciách, ktoré si do dôsledkov neviem predstaviť a za odvahu a chuť žiť radostne a najlepšie, ako sa dá, čo nie je vždy samozrejmé a ľahké. S vlakom sme si nakoniec poradili dobre. Robo dokázal vystúpiť po schodoch za pomoci Ondra, ďalšieho člena našej skupiny. Ak to však niekomu zdravotný stav neumožňuje, naozaj musí 48 hodín vopred ohlásiť, že bude cestovať.

S bezbariérovosťou súviseli aj naše prvé očakávania v Bukurešti. Mali sme byť totiž ubytovaní v úplne bezbariérovom hoteli, kde 90 % zamestnancov sú ľudia so zdravotným postihnutím. Bezbariérové ubytovanie je pritom aj na Slovensku veľkým problémom: máloktorý hotel ponúka viac ako štyri bezbariérové izby, čo je problém hlavne pri organizovaní väčších stretnutí ľudí s telesným postihnutím, ako sú konferencie alebo športové podujatia. O našom hoteli to nakoniec bola pravda čiastočne, bezbariérovo upravené boli len niektoré izby, ale inak to bolo veľmi príjemné a pokojné miesto. Čo sa týka prístupnosti univerzitných internátov, tu by sa študenti rozhodne nemali stretnúť s väčšími problémami.

Rôzna je však situácia v rámci samotnej univerzity. Naša hostiteľská ELTE univerzita má dlhú tradíciu - od 18. storočia a je tiež najväčšia v Maďarsku, študuje tu 37 tisíc študentov. V Budapešti nie je jediná, no ponúka veľké množstvo študijných programov (viaceré z nich aspoň čiastočne v angličtine) na ôsmich fakultách. Patrí medzi ne Fakulta sociálnych vied, Fakulta humanitných vied (napríklad štúdium jazykov), Fakulta práva či Fakulta špeciálnej pedagogiky. Všetky spomenuté okrem právnickej sme si aj prezreli. Koordinátorka pre zdravotne postihnutých študentov na univerzite pani Krisztína Kovács nás upozornila, že z hľadiska prístupnosti je najlepšie prispôbena práve Fakulta špeciálnej pedagogiky. Samozrejme, že nám ako dobrým pozorovateľom neuniklo ani to, že na univerzite fakultu s takýmto zameraním vôbec majú. Na Slovensku štúdium špeciálnej pedagogiky zabezpečujú len katedry, pričom na Univerzite Komenského sa už dlhodobejšie neotvárajú niektoré zamerania na jednotlivé druhy postihnutí. Takže ak máte záujem dostať sa k bohatým informáciám z tejto oblasti, ELTE univerzita by mohla byť dobrým miestom.

Na ELTE v súčasnosti študuje asi 300 študentov so zdravotným postihnutím. K nárastu ich počtu došlo najmä za posledné tri roky, keď sa zdvojnásobil. Je to v dôsledku zákona, ktorý umožňuje študentom so zdravotným postihnutím pri prijímacích pohovoroch pripočítať stanovený počet bodov. Postoje voči takémuto postupu sú, samozrejme, aj medzi zdravotne postihnutými rôzne, situácia sa však veľmi zlepšila najmä pre ľudí s poruchami učenia (dyslexia, dysgrafia a pod.). Práve títo študenti tvoria medzi zdravotne postihnutými najviac zastúpenú skupinu. Zdá sa, že sú tu pre nich poskytované veľmi kvalitné podporné služby. O čosi horšie sú na tom nevidiaci. Na niektorých fakultách síce majú miestnosti podobné nášmu podpornému centru, kde možno nájsť rôzne druhy pomôcok, od čítacích lúp až po braillovskú tlačiareň, univerzita však zatiaľ nezabezpečuje spracovanie literatúry. Aj preto tu na rozdiel od Bratislavy ani jeden nevidiaci neštuduje informatiku. Dôvodom je jednak prísny autorský zákon, s ktorým sa najprv bude treba vysporiadať, a tiež dostupné finančné zdroje, ktoré neumožňujú

súčasne pokrývať požiadavky na debarierizáciu, nákup pomôcok, aj spracovanie literatúry. Nevidiaci budúci tlmočník Zoltán však tento problém v súvislosti so svojím štúdiom ani nespomenul, práve naopak, pochvaloval si ústretovosť vyučujúcich aj spolužiakov. A ja som si konečne do dôsledkov uvedomila, aká dôležitá je v tomto vzdelávacom procese legislatívna úprava: ak v slovenskom zákone o vysokých školách máme zmienku o tom, že VŠ majú vytvárať fond na podporu študentov so ZP, ale nie je stanovená sankcia, ani výška príspevku VŠ do fondu, potom môžeme len ťažko chcieť debarierizovať. A podobne v Maďarsku, vďaka zákonu sa zvýšil počet študentov so ZP, ale iné zákony zároveň spomaľujú ich podporu.

Môj celkový dojem bol, že študovať v Maďarsku je pre človeka so ZP porovnateľné ako na Slovensku. Minimálne na ELTE sa určite nestretne s tým, že by mu nemal kto poradiť, práve naopak, stretne tu veľmi ochotných ľudí - profesionálov a obľúbi si aj prostredie - veľké záhrady pri viacerých fakultách, s množstvom priestoru na štúdium aj oddych.

Žiaľ, aj na ELTE platí to, čo na Univerzite Komenského, že do programu Erasmus sa zapája relatívne málo študentov so zdravotným postihnutím. Nedalo mi nespomenúť si v tejto súvislosti aspoň krátko na svoju skúsenosť. Na Erasme som sa zúčastnila v zimnom semestri 2006/2007 v Nemecku. Oproti tradičným obavám a pochybnostiam, či sa to bude dať zvládnuť, stála chuť zlepšiť sa v nemčine, ale aj zažiť niečo dobrodružné v inej krajine. Poznala som viacerých študentov so ZP, ktorým sa to už podarilo predo mnou, a to ma tiež povzbudilo. Veľmi mi pomohla podpora z Podporného centra na Univerzite Komenského pri hľadaní univerzity, kde by ma akceptovali ako študentku so zrakovým postihnutím, a tiež nápad, že sa na pobyte zúčastním so spolužiačkou Evkou, ktorá mi občas pomôže, s čím budem potrebovať. Skrátka a dobre, ak máte záujem, spôsob sa skoro vždy nájde, aj keď to niekedy chvíľu trvá. V mojom prípade sa pobyt chystal rok vopred. A stálo to za to. Popri štúdiu sme veľa cestovali do okolitých miest a stretla som mnohých ľudí z rôznych končín sveta, s niektorými som dodnes v kontakte. Aj to je Erasmus - popri štúdiu spoznávať inú krajinu, ale aj sám seba.

Popri návšteve fakúlt nám hostitelia v Budapešti pripravili aj iný zaujímavý program. Spomeniem najmä Ability Park (z anglického disability = postihnutie, zatiaľ čo ability = schopnosť), kde boli zážitkovou formou simulované rôzne druhy zdravotného postihnutia. Najprv sme sa prstovou abecedou naučili vyhláskovať svoje meno, potom sme sa na vozíku pokúšali zdolať labyrint plný rôznych zákrut, stúpaní a klesaní či zmien povrchov. Nevidiace dievčatá nás zase zaviedli do tmavého bytu lúpežníka, v ktorom bolo treba nájsť viacero predmetov, aby sme sa nakoniec dostali k jeho pokladu. Park sme si ani nestihli prezrieť celý, práve tak ako asi autori tohto nápadu neočakávajú, že sa tu návštevníci stihnú oboznámiť so všetkými aspektmi života so ZP. Inými slovami, mne sa tento nápad celkom páčil, zábavné úlohy boli spojené s možnosťou pýtať sa človeka so ZP na to, čo vás o ňom zaujíma.

Budapešť som vďaka tomuto projektu navštívila prvýkrát a neľutujem. Nielen kvôli výbornému jedlu a osobným zážitkom, ale najmä preto, že je pre mňa povzbudením, že študovať so zdravotným postihnutím sa rovnako dobre dá aj v iných krajinách a už dávno nie sme ako študenti priekopníkmi, ale môžeme sa spoľahnúť na premyslený systém podpory, ktorý nám uľahčí zaradiť sa do života na univerzite čo najlepšie.

Keby ste sa chceli dozvedieť viac o projekte Exchangeability, prečítať si o skúsenostiach z Erasmus pobytu iných študentov, či sami prispieť postrehmi o vašom štúdiu cez blog a tak povzbudiť ostatných, ktorí ešte váhajú, sledujte stránku <http://exchangeability.eu/>. Čoskoro tam nájdete aj komentovaný film (vrátane titulkov pre nepočujúcich) s príbehmi piatich študentov so zdravotným postihnutím z krajín zapojených do projektu o tom, ako sa im študuje.

A budúcim "Erasmákom", snáď aj vrátane Maťa či Zoltána, zdar!

Darina Ondrušová

ZDROJ

MLADOSŤ

časopis pre mládež

vydáva a tlačí Slovenská knižnica

pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči

Šéfredaktorka: Mgr. Gabriela Rerková

Zostavuje: Mgr. Želmíra Zemčáková

Sadzba: Daniel Sninčák

Korektor: Mgr. Peter Haško

Vychádza dvojmesačne

číslo tretie, máj – jún 2011, ročník 35.

ročné predplatné 2 €

EV 487/08

ISSN 1335-6054

Náklad v Braillovom písme: 69 ks

Adresa redakcie: Štúrova 36, 054 65 Levoča

Telefón (šéfredaktorka): 053/2451004

Redakcia: 053/2451003

e-mail: redakcia@skn.sk, zelmira.zemcakova@skn.sk

www.skn.sk

Xxx

Obsah

D. Ondrušová: Študovať so zdravotným postihnutím v Maďarsku sa dá - dá - dá
Nechcela to zažiť, teraz má radosť

B. Timová: Život ako peklo (1. časť)

-Tak vám poviem:-

Stokrát a stále dobré

-Po treťom pohárikú:-

Odstraňuje zubná pasta vyrážky?

Je vytlačanie vyrážok nebezpečné?

Prestane štípať popľhnenie medúzou, keď si ho ocikám?

-Tip na knihu:-

Valja Stýblová - Keď bude padať hviezda

Tri chyby (Súťaž)

Slovné hračky (Súťaž)

Letná škola audiowebu

Slepý kominár

